

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Výsady členů Národního shromáždění československa za doby ústavnosti
Ústavní listiny ze dne 29. února 1920

Studentská vědecká a odborná činnost
Magisterské studium

2014
VII. ročník SVO

Autor: Eva Popelková
Konzultant: doc. Dr. Ing. Ján Gronský, CSc.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 14. 3. 2014

Eva Popelková

OBSAH:

Úvodem	1
Pojem imunita, vznik a vývoj institutu v anglickém parlamentu	2
Imunita poslanců Národního shromáždění v období „První republiky“	4
Národní shromáždění, které rozdíly úpravy poslanecké imunity v letech 1918 a 1920, po přijetí Ústavy 1920	6
Ústava 1920 - Imunita pro úřední činy	7
Zákon na ochranu republiky a jeho dopad na imunitu pro úřední činy	8
Nejvyšší soud k imunitě pro úřední činy	9
Jednací řády sněmoven Národního shromáždění - problematika výroků poslance	10
Imunita pro neúřední činy	13
Závěr	16

Úvodem

V posledních dvou letech je o poslanecké imunitě více slyšet. Jedním z důvodů jsou opakované snahy omezit její rozsah v délce trvání pouze na dobu poslaneckého mandátu. Nakonec se to po téměř 100 letech podařilo Ústavním zákonem č. 98/2013 Sb. ze dne 20. března 2013, kterým se změnil ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, jenž nabyl účinnosti 1. června 2013.

Druhým důvodem jsou rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se dotýkají nepostižitelnosti poslance (senátora) za projevy¹ učiněné v tzv. orgánech Poslanecké sněmovny a Senátu. Příemž zásadov první ze zmíněných rozhodnutí, týkající se vynětí poslance Bárty z pravomoci orgánů v trestním řízení (11 Tcu 135/2012 ze dne 10. března 2012), překvapilo odborníky rozšířením výtu orgánů, ve kterých je poslanec (senátor) nepostižitelný.² V pozdějším rozhodnutí, týkající se vynětí poslanců Tluchoše, Šnajdra a Fuksy z pravomoci orgánů v trestním řízení (3 Tcu 76/2013 ze dne 16. července 2013) šel Nejvyšší soud ještě dál, když označil jednání (považované státním zástupcem za trestné činy p íjetí úplatku a zneužití pravomoci ú edního ínitele) výše zmíněných zástupců lidu za standardní politické vyjednávání.³

¹ Panuje obecná shoda, že jde o slovní, písemné i zvukové vyjádění názoru poslance, lišit se z ejm bude názor na projevy poslance například tím, že bude svým kolegům lepit na lavice použité žvýkačky, nebo bude u e nického pultíku hodinu troubit na vuvuzelu. Hranice se rozostuje. Je tolerováno chování, které by kdekoliv jinde ve společnosti bylo trestáno minimálně upadnutím provinilce v nelibost okolí.

² Nejvyšší soud se v rozhodnutí pod sp. zn.: 11 Tcu 135/2012 ztotožnil s názorem obviněného v návrhu na posouzení vynětí z pravomoci orgánů v trestním řízení. Podle něj je poslanecký klub vzhledem k dřívějšímu historickému zařazení poslaneckých klubů mezi orgány Sněmovny orgánem. Podotýkám, že k tomu došlo 3. novelou jednacího řádu České národní rady č. 280/1991 Sb., a to pozměňovacími návrhy sněmovního tisku č. 304 poslancem Frkalem. Poslanecký klub byl zařazen mezi orgány Sněmovny cca. na 4 roky - do derogace zákona č. 35/1989 o jednacím řádu České národní rady. Nikdy předtím ani poté již poslanecké kluby mezi orgány Sněmovny zařazeny nebyly. Ze stenografického záznamu je patrné, že k zařazení klubů mezi orgány došlo jakoby náhodou. (shodný názor: Kysela, J., K úvaze o rozšíření rozsahu poslanecké imunity. Parlamentní privilegia, rovnost před zákonem a role soudů, Právní rozhledy, 11/2013, str. 395) Soud připitakal dležitosti v návrhu označených „pravomocí“ klubů. Vyznávám názor, že o skutečné pravomoci zdaleka nejde, obviněný argumentuje ve prospěch dležitosti poslaneckých klubů i tím, že ur ují zasedací pořádek ve Sněmovně. Mnohé z výtu uváděných „pravomocí“ poslaneckého klubu považují za pouhé nástroje organizace a usnadnění chodu Sněmovny jako celku, je jednodušší vyjednávat se zástupci nějaké skupiny, než s padesátkou jednotlivců.

³ Nejvyšší soud v rozhodnutí 3 Tcu 76/2013 považuje za projev učiněný v Poslanecké sněmovně jednání poslance v souvislosti s jeho politickou činností, jednání vedoucí k politickým dohodám, kompromisům i politickým rozhodnutím, a už v rámci jedné i více politických stran i jejich koalic. Jde stručně o vyjádění postojů v rámci politické soutěže probíhající nepochybně i v Poslanecké sněmovně,

Na základ toho jsem se rozhodla ve své práci prozkoumat rozsah poslanecké imunity v „první“⁴ eskoslovenské ústav . D vod, pro jsem si vybrala právní Zákona . 121/1920 kterým se uvozuje Ústavní listina eskoslovenské republiky ze dne 29. února 1920 je jednoduchý. Považuji ho za vyda ený p edpis. Mám na mysli ve srovnání se dv ma ústavami, které ho nahradily, z let 1948 resp. 1960. První eskoslovenská ústava nebyla ani prázdnu politickou deklarací, ani dokumentem plným ustanovení, z nichž mnohá byla porušována.

V první ásti práce se zam ím na historický vývoj samotného institutu. Následující kapitoly textu se dotýkají Zákona . 121/1920, kterým se uvozuje Ústavní listina eskoslovenské republiky ze dne 29. února 1920 (dále jen „Ústava 1920“) a úprav poslanecké imunity v dob p ed jeho p íjetím a doprovodných p edpis , jako jsou nap íklad jednací ády obou komor. Zmíním také n kolik rozhodnutí Nejvyššího soudu.

P ímým cílem práce není nalezení odpov di na otázku, zda p í znalosti dnešních p edpis a prozkoumání p edpis z po átku vzniku eskoslovenska, je stále aktuální pot eba poslanecké imunity. Ú elem je spíše poukázat na možná úskalí, která byla, a jsou, s institutem poslanecké imunity spojena.

Pojem imunita, vznik a vývoj institutu v anglickém parlamentu

Pojem imunita je ve Slovníku ve ejného práva eskoslovenského definován takto: „*Imunitou s hlediska právníckého rozumíme pozitivní právní p edpis, podle kterého se ur itá osoba nebo mnohost osob vyjímá z platnosti ur itých jinak povšechn platných norem. Pon vadž se toto vyjmutí d je zpravidla v zájmu t ch, kdož se z této platnosti vyjímají, znamená imunita též tolik jako „výsada“ (privilej).*⁵ Zmín ná publikace zd raz uje rozlišování imunity v r zných oborech, mimo jiné imunitu v ústavním právu a tedy poslaneckou imunitu.

a to i ze strany jednotlivých poslanc . J. Kysela považuje uvedený názor soudu za sm šování hlasování a projev , podle n j je vzdání se mandátu právním jednáním, jehož d sledkem je zm na právního stavu - zániku mandátu.

Kysela, J., Glosa k výkladu l. 27 Ústavy Nejvyšším soudem, Státní zastupitelství, 5/2013, str. 30

⁴ eskoslovenská Ústava z 29. února 1920, by v tšinou pokládána za jedinou, definitivní ústavu, je vlastn t etí ústavou nov vzniklého, samostatného státu. Více k tomu: Pavlí ek V. a kolektiv, Ústavní právo a státov da, II. díl: Ústavní právo eské republiky. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011, str. 68

⁵ Weyr, F., Imunita, Slovník ve ejného práva eskoslovenského, Sv. II. Brno 1932, str. 1

Smysl poslanecké imunity lze posuzovat podle toho, v jakém politickém zřízení je uplatňována. Jde-li o imunitu v monarchii, chránící členy parlamentu, kteří zastupují lid, proti zásahům panovníka, má imunita bezesporu význam nezanedbatelný. Což plyne i z níže popisovaného historického vývoje tohoto institutu. Imunita zasazená do konstituce monarchie již takový hluboký význam nemá, na významu pak získává možnost zneužívání institutu parlamentem, který je o to výrazněji v parlamentární demokracii.⁶

Z hlediska historického imunita skutečně představovala jakousi výsadu a privilegium udělené panovníkem, její vznik lze sledovat již v dobách středověku, například Anglie je považována za kolébku institutu imunity. Na přelomu 13. a 14. století za vlády Eduarda I. získal parlament pravomoci, zakládající svůj podklad v Magna Charta Libertatum. Eduard III. je parlamentu znovu potvrdil. Mezi pravomoci parlamentu mimo jiné patřila ochrana členů parlamentu před uvězněním a konfiskacemi, které by král vyhlásil bez soudního rozsudku. Lordy měli v trestních věcech soudit jen jejich sněmovna. Ochrana se vztahovala na začátek a ukončení po dobu cesty do parlamentu, na dobu trvání parlamentu a na cestu zpět. Vymezená doba chránila členy parlamentu po 40 dní před zahájením a 40 dní po ukončení trvání parlamentu.⁷

Následně se v historii vyvíjelo samotné zřízení proti členům parlamentu, který spáchal trestný čin. Parlament i nadále usiloval o upevnění svých pravomocí a privilegií. V roce 1512 byl za návrh zákona, který měl omezit panovníkova práva, začal Richard Strode, člen dolní komory anglického parlamentu. Parlament však nařídil jeho propuštění a jako odvodnění udával, že soudní řízení vedená proti členovi dolní komory v důsledku podání návrhu jakéhokoliv zákona, projevu nebo prohlášení o jakémkoliv věci nebo v věcech, které se týkají parlamentu, jsou neplatná a nezákonná. Na základě jiného případu se pro zmenu vyvinula zvyklost, že člen dolní komory nesmí být začleněn v době konání parlamentu, nebo přítomnost člena, jakožto zástupce lidu byla považována za vyšší zájem.⁸

Pro úplnost je třeba uvést, že za vrchol zakotvení imunity členů dolní komory anglického parlamentu je považována listina Bill of Rights, která byla předložena parlamentem roku 1689 Vilému III. Oranžskému a jeho manželce Marii. Cílem bylo ujasnění léty nabytých privilegií členů dolní komory a jejich definování. Podpisem dokumentu měl král potvrdit již

⁶ tamtéž

⁷ Kuklík, J., Seltenreich, R., Dějiny angloamerického práva, 2. vydání, Praha: Leges, 2011, str. 48

⁸ tamtéž

existující práva. Problematiky výsad len dolní komory se týkal „devátý požadavek“: „... svoboda projevu, debat a jednání v Parlamentu nemá býti projednávána, i zpochybována na žádném soud nebo míst mimo vlastní Parlament.“⁹ Zajímavé je, že listina panovníky podepsána nebyla, uznanou a právně závaznou se stala až o rok později, kdy byl parlamentem vyhlášen Zákon o uznání.¹⁰

V 19. století se v Anglii začaly zřizovat skupiny - komise pro privilegia, které měly dohlížet na dodržování získaných výsad. Východiskem jsou především precedenty a ústavní zvyklosti, na základě kterých je poslanec chráněn před zatčením v době trvání mandátu a dále poslanec nemůže být postihován za projevy učiněné v parlamentu.¹¹ Zejména svoboda projevu poslance přetrvávala dodnes a nalezneme ji také v našich ústavách Československa a samostatné české republiky.

Imunita poslanců Národního shromáždění v období „První republiky“

Československá právní úprava poslanecké imunity převzala, až na drobné změny, úpravu rakouskou, a to úpravu Zákona č. 141/1867 ř. z. o říšském zastupitelstvu. Národní výbor přijal nejprve Zákon č. 35/1918 Sb. zák. a nařízení ze dne 9. listopadu 1918, o osobní nedotknutelnosti členů Národního shromáždění (dále jen „Zákon o osobní nedotknutelnosti členů NS“)¹². Tento předpis byl doprovázen Zákonem č. 36/1918 Sb. zák. a nařízením, o jednacím řádu Národního shromáždění ze dne 9. listopadu 1918 (dále jen „Jednací řád 1918“). Obě normy měly sloužit jako předložená řešení do doby vypracování návrhu a schválení ústavy, na jejíž osnov se začalo pracovat již v roce 1918, podle sněmovního tisku Národního shromáždění č. 26 z roku 1918 byl úkol přidělán ústavně právnímu výboru 21. listopadu 1918.

Zákon o osobní nedotknutelnosti členů NS definoval poslaneckou imunitu tak, že „*člen Národního shromáždění nemůže býti stíhán pro své hlasování v Národním shromáždění nebo jeho komisích a podléhá za výroky tam učiněné jen disciplinární moci samotného Národního shromáždění. K trestnímu a disciplinárnímu stíhání poslance třeba je souhlasu sněmovny;*

⁹ dostupné na http://avalon.law.yale.edu/17th_century/england.asp : „That the freedom of speech and debates or proceedings in Parliament ought not to be impeached or questioned in any court or place out of Parliament“

¹⁰ Kuklík, J., Seltenreich, R., Dějiny angloamerického práva, 2. vydání, Praha: Leges, 2011, str. 121

¹¹ tamtéž, str. 151

¹² Zákon byl přijat ještě Národním výborem před přijetím prozatímní Ústavy a transformací Národního výboru v Národní shromáždění – srov. Grónský, J., Komentované dokumenty k ústavním dějinám Československa, I. díl 1914 – 1945, 1. vydání Praha: Karolinum, 2005, str. 52

odep e-la-li jej, je trestní stíhání pro vždy vylou eno. Byl-li len Národního shromážd ní dopaden a zat en p i trestním inu, bezpe nostní ú ad neb soud musí zat ení to ihned oznámiti p edsedovi Národního shromážd ní. Nedá-li Národní shromážd ní do 14 dn ode dne zat ení nebo, není-li shromážd no, do 14 dn po sejití souhlas k další vazb , vazba p estává.“¹³

Zákon . 121/1920 Sb. zák. a na . ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje ústava eskoslovenské republiky (dále jen „Ústavní listina 1920“) svým vstupem v ú innost zrušil Zákon o osobní nedotknutelnosti len NS. Stalo se tak dnem vyhlášení Ústavní listiny 1920, 6. b ezna 1920. Rovn ž Ústavní listina 1920 byla doprovázena jednacími ády. Vzhledem k tomu, že parlament byl stanoven jako dvoukomorový, jednalo se o Zákon . 325/1920 Sb. zák. a na . ze dne 15. dubna 1920, o jednacím ádu poslanecké sn movny a o Zákon . 326/1920 Sb. zák. a na . z téhož dne, o jednacím ádu senátu (dále jen „Jednací ády 1920“). Oba p edpisy nabyly na ú innosti 10. kv tna 1920, ímž nahradily p edchozí Jednací ád 1918.

Ústavní listina 1920 zakotvuje poslaneckou imunitu v §§ 23, 24 a 25. Podle zn ní t chto ustanovení „ lenové Národního shromážd ní nemohou býti v bec stíhání pro své hlasování ve sn movn nebo ve sn movních výborech. Pro výroky u in né tam p i výkonu mandátu podrobeni jsou jen disciplinární moci své sn movny. K jakémukoliv trestnímu nebo disciplinárním stíhání lena Národního shromážd ní pro jiné iny nebo opomenutí jest t eba souhlasu p íslušné sn movny. Odep e-li sn movna souhlas, jest stíhání na vždy vylou eno.“ Tato ustanovení nevztahují se na trestní odpov dnost, kterou len Národního shromážd ní má jako odpov dný redaktor.¹⁴ Výjimka souvisí s publika ní inností poslanc , kte í by nap íklad otiskovali své návrhy ve sn movn v novinách, pokud by se tak dopoušt li trestné innosti a zároveň tak inili jako odpov dní redakto i, imunita na tento p ípad zneužití nedopadá.¹⁵ A kone n - „byl-li len sn movny dopaden a zat en p i trestném inu samém, soud nebo jiný p íslušný ú ad je povinen ihned oznámiti zat ení p edsedovi p íslušné sn movny. Neprojeví-li

¹³ Zákon . 35/1918 Sb. zák. a na . ze dne 9. 11. 1918 o osobní nedotknutelnosti len Národního shromážd ní

¹⁴ Zákon 121/1920 Sb. zák. a na . ze dne 29. 2. 1920, kterým se uvozuje ústavní listina eskoslovenské republiky

¹⁵ Jako p íklad zneužívání m že posloužit Gottwald v projev ze 21.12.1929. Gottwald jako redaktor v d l, že by mohl být trestn odpov dný za publikování n kterých názor , zvláš v dob , kdy bylo tiskové právo omezováno zp ís ujícími novelami. Památná v ta: „My se od ruských bolševik do Moskvy chodíme u it, jak vám zakroutití krk. A vy víte, že ruští bolševici jsou v tom mistry!“ mohla být beztrestn pronesena jen p í jednání sn movny, p i výkonu poslaneckého mandátu. V poslanecké sn movn byl ztrestán pouze tím, že ze stenografického záznamu jeho projevu byly n které v ty vymazány.

Dostupné na: <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/007schuz/s007002.htm>

*sn movna nebo - nezasedá-li Národní shromáždění - výbor, zvolený podle § 54, do 14 dn ode dne zatčení souhlasu s další vazbou, vazba přestává. Souhlasí-li tento výbor s další vazbou, rozhodne o ní sn movna do 14 dn ode dne svého sejití.*¹⁶

Z uvedeného plyne, že rozsah poslanecké imunity se stal stejný, ústavodárce znění Zákona o osobní nedotknutelnosti členů NS do Ústavní listiny 1920 převzal a převodní zákon posloužil jako vzor. Až na nepatrné drobnosti.

N které rozdíly úpravy poslanecké imunity v letech 1918 a 1920, po přijetí Ústavy 1920

Znění § 23 Ústavní listiny 1920, uvádí, že člen Národního shromáždění není odpovědný za hlasování ve snmovně nebo snmovních výborech. V předchozí úpravě, v Zákoně o osobní nedotknutelnosti členů NS, se doposud hovořilo o komisích a při dalším pozorném čtení Jednacího řádu 1918, lze zjistit, že zákonodárce nebyl sledný, nebo Jednací řád 1918 pojem komise vůbec nezná.

Jednací řád 1918 ve své III. části, v §§ 19 - 33, pod názvem „Jak Národní shromáždění jedná.“ pojednává o výborech. Hned úvodem se lze dočíst, že národní shromáždění rozhoduje, které výbory mají být zřízeny a kolik členů mají mít a volí členy jejich. Jednací řád 1918 výslovně neukládá zřízení některých povinných výborů, na rozdíl od Jednacího řádu 1920, které ho nahradily.

Nezajímavý není ani § 46 Jednacího řádu 1918, podle kterého, „*kdo poruší věc i slušnost nebo mrav, nebo věc i dopustí se činu trestního, může být předsedou volán k odpovědi a může být slovo odato, když pokračuje v závadném způsobu věci.*“¹⁷ Citované ustanovení je zařazeno do oddílu Jednání plenární schůzky Národního shromáždění. V souvislosti s § 1 Zákona o osobní nedotknutelnosti členů NS, jde o výrok učiněný v Národním shromáždění a podle toho podléhá disciplinární moci.

¹⁶ Zákon č. 121/1920 Sb. zák. a na . ze dne 29. 2. 1920, kterým se uvozuje ústavní listina československé republiky

¹⁷ Zákon č. 36/1918 Sb. zák. a na . ze dne 9. 11. 1918 o jednacím řádu Národního shromáždění

Jednací řád 1918 explicitně uvádí termín „e i“, při kterých se má, že poslanec dopustit trestného činu a za tento trestný čin mu hrozí nejméně a pouze odnětí volebního práva, pokud po napomenutí předsedou od tohoto jednání neupustí. Jednacím řádem 1920 dokonce zprávně opatření, kterými má předseda disponovat a zavádí dokonce možnost vyloučení tohoto provinilce z jednání. Předseda o tom ale sám nerozhoduje, k rozhodnutí potřebuje souhlas sněmovny, resp. senátu.

Ústava 1920 - Imunita pro úřední činy

Ústava 1920 rozlišuje dva druhy imunity. Za první se jedná o imunitu úřední stanovenou v § 23, za druhé o imunitu neúřední (tzv. procesní) stanovenou v §§ 24 a 25. Úřední imunitou se myslí, že členové Národního shromáždění nemohou být vbec stíháni především pro hlasování ve sněmovně nebo jejich výborech a dále pro výroky, které poslanec učiní při výkonu mandátu.

Zákon o osobní nedotknutelnosti členů NS v § 1 nerozlišoval, o jaký výrok se má jednat. Oproti tomu Ústavní listina 1920 explicitně uvádí, že se musí jednat o výroky učiněné (ve sněmovně nebo ve sněmovních výborech)¹⁸ při výkonu mandátu. Výroky učiněné při výkonu mandátu byly chápány tak, že musely souviset, a už přímě, nebo nepřímě, s předmětem, o němž se právě v plenární schůzi nebo ve výboru jednalo.¹⁹ Za sporné se považovalo, jak dalece je možné chápat pojem „výrok“. Považovaly se za něj „e i“ - ústní nebo písemné projevy. Spadaly sem i výkřiky, iniciativní a jiné návrhy, dotazy a interpelace. Sporným právě bylo, zda výrokem jsou i projevy názoru provedené jinak než ústně nebo písemně, zejména se uvádí pískání, troubení, posunky atd. Weyr se staví k názoru, že se spíše za výrok považovat nedaly, tím spíše se nedaly považovat za výkon mandátu. Uvádí, že mezi výroky rozhodně

¹⁸ Striktním výkladem lze dojít k závěru, že k výkonu poslaneckého mandátu dochází pouze na ve sněmovně nebo výborech, což zcela jistě není žádoucí přístup. Výkonem mandátu nelze rozumět pouhou rozpravu před hlasováním, nebo podobné projevy ve výborech. Patří sem další činnosti poslance, například představení stranických (i nestranických) kolegů o politickém názoru a k tomu má, že docházet i na jiných místech.

¹⁹ Je-li politika Parlamentu první republiky nám známá, pak jde o tzv. „Přetku“. Jde se o neoficiální a neformální skupinu. Scházeli se před hlasováním poslanecké sněmovny a dopředu bylo dohodnuto, jak budou strany, jejichž byli „přetkaři“ členové, hlasovat ve Sněmovně. Nepotkávali se ani ve sněmovně, ani netvořili oficiální výbor. Je nepopíratelné, že při jednání „Přetky“ šlo o výkon poslaneckého mandátu. Rattinger ji ve své publikaci pejorativně (ovšem vcelku trefně) označuje „jako jakýsi orgán reprezentující poslanecké kluby v parlamentu. (...) Přetka se starala též o tzv. parlamentní režii, tj. o všechny ty koalici a achry charakteristické pro buržoasní parlamentní režim.“

Rattinger, B., Nástin ústavního vývoje předmnichovské republiky. 1. vydání. Praha: Rudé právo, 1954. Vysoká stranická škola při ÚV KSČ, str. 79

neplatí násilné skutky.²⁰ Z uvedeného srovnání obou předpisů, lze pozorovat, podle mého názoru, mírné zúžení rozsahu poslanecké immunity.

V následujícím textu postupně popíši předpisy, které byly vydávány za účinnosti Ústavy 1920. Ústava 1920 zakotvuje dvoukomorové Národní shromáždění, tedy poslaneckou sněmovnu a senát. Pro zjednodušení používám termínu poslanec jako označení obou možných členů sněmovny Národního shromáždění, tedy jak poslance, tak senátora.

Již jsem zmínila rozdílný názor ohledně termínu „výrok“ - a sice konkrétně, co ještě lze za výrok považovat. Jak se léty ukázalo, bylo třeba jasně určit hranice, který „výrok“ - chápáno ve smyslu jednání poslance - ještě lze za aditivní jednání při výkonu mandátu a co již tuto hranici překračuje. V druhém případě se totiž jednalo o vybočení z dovoleného, imunitou chráněného jednání a poslance mohly postihovat trestní sankce, které nebyly nevýznamné. Trestní sankce měly zdroj nejen v tehdejší Trestní zákon (tehdy stále platném Trestní zákon 117/1852 z. z. ze dne 27. května 1852), ale také v nově schváleném Zákon č. 50/1923 Sb. zák. a na ochranu republiky ze dne 19. března 1923 (dále jen „Zákon na ochranu republiky“), který vznikl jako reakce na uskutečněný atentát na ministra financí Aloise Rašína.

Zákon na ochranu republiky a jeho dopad na imunitu pro úřední činy

Zákon na ochranu republiky byl za své účinnosti čtyřikrát doplněn a změněn, vzhledem k nepříznivému politickému vývoji Československa. Avšak ustanovení, která budu popisovat, se ani jedna z novel přímo nedotýká. Jde o ustanovení Hlavy II., Poškození republiky a útoky na ústavní orgány. Ustanovení § 10 uvedeného předpisu pojednává o násilí proti ústavním orgánům nebo osobování si jejich moci a je jedním z možných trestných činů, kterých se poslanec může dopustit, v případě, že svým jednáním mantinely jednání chráněného imunitou překročí.

Odstavec 1 uvádí: *„Kdo užije násilí, aby způsobil v úředním smyslu na výkon pravomoci presidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárného sboru, jeho předsedy, předsednictva, výboru nebo komise, vlády, předsedy nebo člena vlády nebo guvernéra*

²⁰ Weyr, F., Imunita, Slovník veřejného práva československého, Sv. II. Brno 1932, str. 2

*Podkarpatské Rusi neb aby jim v takovém výkonu bránil nebo jej ma il, kdo proti nim užije násilí za výkon jich pravomoci, trestá se za zlo in žalá em od jednoho do p ti let, za okolností zvlášt p it žujících t žkým žalá em od p ti do deseti let.*²¹ Následuje odstavec 2., ve kterém se praví: „Kdo svémocn sám nebo ve spojení s jinými si osobuje pravomoc vyhrazenou prezidentu republiky, zákonodárnému sboru, vlád , guvernéro Podkarpatské Rusi, sboru vykonávajícímu trestní soudnictví nebo ve ejnou správu, trestá se za zlo in žalá em od šesti m síc do jednoho roku, za okolností zvlášt p it žujících t žkým žalá em od jednoho do p ti let.“²²

Výše hrozícího trestu není rozhodn nezajímavá, nebo poslanci, který naplní skutkovou podstatu, hrozí trest v celku vysoký. Zd raz uji zejména zn ní 2. odstavce na konci, že zde hrozí za zvláštních okolností dokonce trest vykonávaný t žkým žalá em, který spo ívá ve výkonu s železy na nohou a samovazb .²³

Nejvyšší soud k imunit pro ú ední iny

V roce 1928 rozhodoval Nejvyšší soud o skupin poslanc - Harus, Jílek, Šafránko, Kreibich, Knejzlík, kte í se na konaných sch zích Národního shromážd ní p i obstrukcích p i schvalování zákon m li dopustit násilí proti len m Národního shromážd ní. Zmín ná p tice m la demolovat za ízení sn movny, házet po p edsednictvu spisy, v jednom p ípad hrozilo, že napadnou p edsedu hozením k esla, dále omezovali tajemníka na svobod zatla ením do kouta a držením mu rukou, když se hlasovalo. Jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu Zm I 376/27 ze dne 28. dubna 1928.

Nejvyšší soud zde zd raznil rozdíl mezi užitím § 52 zákona . 325/1920 Sb. zák. a na . o jednacím ádu poslanecké sn movny Národního shromážd ní, jakožto možnosti užití disciplinárního potrestání za „výrok“ p i výkonu mandátu a § 10 zákona . 50/1923 Sb. zák. a na . na ochranu republiky, jakožto násilného inu. Uvád ný in je dokonán již užitím násilí, které má zabránit jmenovaným osobám ve výkonu pravomoci, a v bec nezáleží na tom, zda jim ve výkonu opravdu zabrání. Dalším d ležitým post ehem je, že toto násilí nemusí být

²¹ Zákon . 50/1923 Sb. zák. a na . na ochranu republiky ze dne 19. 3. 1923

²² tamtéž

²³ Malý, K. a kol., D jiny eského a eskoslovenského práva do roku 1945, 3. p eracované vyd., Praha: Linde, 2003, str. 285

vykonáno p ímo na v zákon vyjmenovaných osobách: „Užil-li..., násilného inu po rozumu § 39, . 1 zák na ochranu republiky²⁴ proti jmenovaným zpravodaj m, aby tím bránil p edsedovi nebo p edsednictvu poslanecké sn movny ve výkonu pravomoci nebo výkon ten ma il, a byla-li tím dot ena volnost jednání p edsedy nebo p edsednictva, dopustil se zlo inu dle § 10, . 1, alinea 1 zákona na ochranu republiky.“²⁵ Popisované rozhodnutí hrálo roli p i pozd jším schvalování novel jednacích ád , emuž se budu pozd ji v novat.

Jednací ády sn moven Národního shromážd ní - problematika výrok poslance

Ústavní listina 1920 v § 37 p edvidá p íjetí jednacích ád obou komor Národního shromážd ní. P i kreaci jednacích ád se nedalo vycházet z národní parlamentní tradice, jak uvádí Zpráva výboru pro jednací ád Národního shromážd ní . 2750/1920²⁶, nicmén za vzor sloužily instituty zavedené v anglickém parlamentarismu. Z. Peška ve svém komentá i uvádí, že „...vzhledem k tomu, že u nás nebylo možné navázat na vlastní parlamentní tradici národní, bylo p i tvo ení jednacího ádu vycházeno z dosavadních zkušeností jednání Národního shromážd ní a p ítom se piln p íhlíželo k vzor m stát západních a z jejich úpravy p íjímat to, co jim se osv d ilo.“²⁷ Zárove se p í tvorb jednacích ád Výbor pro jednací ád Národního shromážd ní „nevyhýbal ani zavedení novot jiným jednacím ád m cizím, pokud jejich zavedení má základ ve zvláštnostech naší ústavy nebo pokud praxe ukázala jejich ú elnost (uznání klub jakožto právních initel v parlament , kontinuita prací sn movních v novém zasedání, zabezpe ení minoritního zastoupení ve výborech..).“²⁸

Jednací ády shodn rozpracovávají institut výbor , jakožto místa, které je podle Ústavy 1920 místem, kde je poslanec za své výroky nepostižitelný. Oba zákony shodn stanovují v § 22, že po átkem prvního zasedání zvolí sn movna výbory iniciativní a výbor rozpo tový. „K návrhu vlády nebo k písemnému návrhu nejmén 21 poslanc m že z íditi sn movna prostým hlasováním i výbory jiné.“²⁹ Z uvedeného se zdá, že ob sn movny mají povinnost z ídit pouze dva obligatorní výbory výše jmenované. P i pozorném prostudování lze shledat, že

²⁴ „Násilím je nejen skute ný in násilný, nýbrž i nebezpe ná výhr žka bezodkladným násilným inem.“

²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Zm I 376/27; Vážný tr. 3161, str. 16, 24, 35

²⁶ Zpráva výb. pro jedn. ád nár. shrom. . 2750/1920

²⁷ Zd. Peška: Ústava a zákony s ní souvislé, II. Díl, Praha: eskoslovenský kompas, 1935, str. 1177

²⁸ tamtéž, str. 1178

²⁹ Zákon . 325/1920 Sb. zák. a na . o jednacím ádu poslanecké sn movny Národního shromážd ní

Jednací řády 1920 se v § 3 a § 51 zmiňují také o imunitním výboru. Nabízí se tedy výklad, že zřízení imunitního výboru je rovněž povinné.

Pokud jde o samotné postihy poslance za své výroky, které neodpovídají dobrým mravům ve sněmovnách, upravují jednací řády možné sankce v §§ 50, 51 a 52. Všechna znění zmíněných ustanovení byla novelizována Zákonem č. 88/1933 Sb. zák. a na., kterým se mění a doplňují některá ustanovení Zákona ze dne 15. dubna 1920, č. 325 Sb. zák. a na., o jednacím řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění., resp. 89/1933 Sb. zák. a na., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona ze dne 15. dubna 1920, č. 326 Sb. zák. a na., o jednacím řádu senátu Národního shromáždění. Zdá se, že Jednací řády 1920 rozlišují tři módy - stupně narušení jednání sněmovny, kterých se člen Národního shromáždění má že dopustit. Jedná se za prvé o projevy nelásky, které urážejí slušnost a mravy ve sněmovně samotné, za druhé jde o urážení některých vybraných členů sněmovny. Konečně třetím, zřejmě nejzávažnějším proviněním, je urážka samotného předsednictva sněmovny, nebo dalších vyjmenovaných ústavních orgánů, popřípadě dokonce násilné projevy chování u jiných na schůzi sněmovny.

Jako nejnižší stupeň kárného postižení, lze podle mého názoru označit § 50 Jednacího řádu 1920. „*Poslanec Národního shromáždění má že být za projevy urážející slušnost i mravy anebo jiný a projevy trestuhodné volán k poádku. Předseda má že nelásky přerušovati. Byl-li nelásky po t ikrátě volán k poádku, mohl být potrestán odnětím tím slova.*“³⁰ Zajímavé je také to, že poslanec mohl být za jednání, které by mohlo sněmovní jednání mařit nebo zdržovat, vyloučen z jednání. Po porovnání povodního znění § 50 a znění po novele dospívám k závěru, že se od sebe úprava obsahů příliš neliší. Jako novota přibyla sankce za trojí volání k poádku - projev takto osloveného poslance se přestane stenograficky zaznamenávat.

Ustanovení § 51 Jednacího řádu 1920 se přímo vztahuje k ustanovení § 23 Ústavní listiny 1920, v ty druhé. Jeho povodní znění - „*Urazil-li poslanec ve schůzi jiného poslance, lena neb zástupce vlády, přikáže předseda na písemnou žádost uraženého v c výboru imunitnímu, jenž rozhodne do 48 hodin, zda je poslanec vinen, a navrhne v tom případě ústní zprávou, aby provinilému poslanci byla vyslovena d tka. Návrh ten dá se na jednací pořadí nejbližší schůze sněmovní. Sněmovna rozhodne po slyšení zpravodaje, uraženého i provinilého bez další*

³⁰ Zákon č. 325/1920 Sb. zák. a na. o jednacím řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění

rozpravy prostým hlasováním.“³¹ - bylo zmíněno a rozšířeno o další dva odstavce. Novelou z roku 1933 bylo urážení blíže definováno spíláním nebo zlým nakládáním nebo p nednesem obvinění dotýkající se cti člena Národního shromáždění, člena nebo zástupce vlády, dále se takto musel dotknout d stojnosti sn movny. Zavedla se osmidenní lh ta pro písemnou žádost uraženého, aby p edseda sn movny po al proti provinilci kárné ízení. Novela dále zavedla možnost samotného p edsedy do osmi dn navrhnout imunitnímu výboru, aby po al kárné ízení, v p ípad , že se poslanec dopustí urážky proti n které ze sn moven nebo jejího orgánu.³²

Ve druhém odstavci je upraven proces, jakým zp sobem imunitní výbor dosp je k záv ru, zda k provin ní došlo, a to výslechem sv dk , obvin něho a žadatele. ešení se u obou sn moven mírn liší, zatímco v Jednacím ádu 1920 poslanecké sn movny lh ta pro rozhodnutí uvedená není, senát ji zavedl jako osmidenní. Imunitní výbor rozhodoval, zda došlo k provin ní a navrhl, aby byl provinilec potrestán ve ejnou d tkou, která mohla být spojena se ztrátou náhrad až na jeden m síc. Návrh býval projednán na sch zí p íslušné sn movny a tamtéž o n m bylo rozhodnuto.³³

Podle Zprávy výboru ústavn právního poslanecké sn movny . 2271/1933 „...není úlohou imunitního výboru pátrat po tom, zda obvin ní, které poslanec pronesl, je pravdivé. Imunitní výbor má ešit otázku, zda bylo proneseno formou hrubou a tedy d stojnost sn movny snižující.“³⁴ Zpráva výboru ústavn právního senátu . 1054/1933 pak rozší ení § 51 od vod uje pot ebou znemožn ní obstrukcí a zabrán ní urážek slovních nebo in násilných.³⁵ Ob zprávy se shodnou na tom, že posta í i nadále jako sankce d tka, kterou považují za vysoký morální trest.

Další možnou sankcí, a jde o sankci nejtvrdíší, je vylou ení ze sch zí sn moven, které se týká ustanovení § 52 Jednacích ád 1920. P vodní zn ní - „Byl-li p edseda poslancem p i výkon svého ú adu t žce uražen nebo bylo-li z ejm odpíráno jeho na ízením, m že p edseda provinilého poslance vylou iti na dobu trvání této sch ze; ma í-li poslanec jednání takovým zp sobem, že se nem že v jednání pokračovati, m že ho p edseda vylou iti z ú asti až na

³¹ tamtéž

³² Zákon . 88/1933 Sb zák. a na . ze dne 30. kv tna 1933, kterým se m ní a dopl ují n která ustanovení zákona ze dne 15. dubna 1920, . 325 Sb. zák. a na ., o jednacím ádu poslanecké sn movny Národního shromáždění

³³ tamtéž

³⁴ Zpráva výb. úst. právn. posl. sn m. . 2271/1933

³⁵ Zpráva výb. úst. právn. senátu . 1054/1933

dobu deseti schůzí. Takto vyloučený poslanec může být popraven za určitých podmínek o platnosti předem, a to zcela nebo zčásti.³⁶ Podle novelizovaného znění, je okruh osob, které tímto způsobem mohou být člen Národního shromáždění urazit a být za urážení potrestán, rozšířen na prezidenta republiky, celou předsednictvo sněmovny nebo jeho členy, vládu, nebo její členy a dále předsedu vlády. Provinilec může být vyloučen až na dobu šesti dalších schůzí, pokud i emže má-li poslanec jednání tak, že nemůže pokračovat, nebo dopustí-li se dokonce násilností, může být vyloučen až na dvacet schůzí. Zároveň tak ztrácí poslaneckou náhradu na 1 měsíc, pokud případně může být za určitých podmínek snížena.³⁷

Zpráva výboru ústavně právního poslanecké sněmovny č. 2271/1933 odvoduje zostření trestů a pokut stíhající poslance tím, že se má zvednout úroveň sněmovního jednání.

K rozpracovanému textu týkajícího se jednacího řádu se vztahuje již zmíněné a citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1928, Zm I 376/27; Vážný tr. 3161. Jako dodatek se hodí uvést ještě právní vztahy k rozhodnutí: „Kárná řízení podle § 51 jednacího řádu posl. sněmovny, jako každé kárné řízení jiné, neprejudikuje otázce použitelnosti toho kterého předpisu trestního zákona. Jest zejména, že § 52 jednacího řádu zejména pokud stíhá má jen jednání vyloučením se schůze, nechce vyžadovat všechny právní následky jednání poslancova, nýbrž dává toliko předsedovi v zájmu nerušeného chodu parlamentního jednání prostě edek, aby rychle zakročil a zjednal nápravu, a proto nevylučuje, aby před tím nebylo zavedeno ještě trestní řízení, jakmile kárný čin spadá též pod trestní zákon a jsou dány všechny ostatní podmínky pro soudní stíhání.“³⁸

Imunita pro neúřední činy

Jak již bylo řečeno výše, Ústava 1920 rozlišuje mezi neúředními činy a úředními. Pro neúřední činy, a tedy k jakémukoli trestnímu nebo disciplinárnímu stíhání člena Národního shromáždění, je potřeba souhlasu příslušné sněmovny.³⁹ Trestní delikty byly tehdy rozděleny

³⁶ Zákon č. 325/1920 Sb. zák. a na . o jednacího řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění

³⁷ Zákon č. 88/1933 Sb. zák. a na . ze dne 30. května 1933, kterým se mění a doplňuje některá ustanovení zákona ze dne 15. dubna 1920, č. 325 Sb. zák. a na ., o jednacího řádu poslanecké sněmovny Národního shromáždění

³⁸ Rozhodnutí NS ze dne 28. dubna 1928, Zm I 376/27; Vážný tr. 3161, str. 7,8

³⁹ K dokreslení poslouží případ bývalého předsedy vlády Petra Nease, který je trestně stíhán pro údajný skutek, naplněný znaky skutkové podstaty podplacení. Zatímco u poslance Tluchoře a spol. (NS sp. zn. 3 Tcu 76/2013) bylo jejich jednání posuzováno jako politické vyjednávání, projev postavený narove ochrany hlasování. Jednání Nease takto široce posouzeno nebylo, Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 3 Tcu 85/2013 uvádí, že „(...) předložené materiály a popis skutku, ke kterému mělo dojít mezi podzimem 2012 a lednem 2013 v rámci jednání Poslanecké sněmovny nebo jejich orgánů nenasvědčují tomu, že si Petr Neas poímal způsobem

podle toho, které orgány byly pověny jejich stíháním - trestní stíhání, které prováděly soudy a trestní stíhání prováděné policejním orgánem. Zjednodušeně lze říci, že do trestního stíhání patřily nejen trestné činy, jak je chápe právní řád dnes, ale také pěstupy. Disciplinárním stíháním rozumíme ostatní správní delikty. Odepřeli sn movna souhlas, je stíhání navždy vyloučeno. Ovšem pokud byl člen Národního shromáždění dopaden při páčání trestného činu, mohl být také zatčen. V případě, že se tak stalo, byl úřad povinen oznámit zatčení předsedovi přislušné sn movny, případně výboru, který zasedal v době, kdy sn movny byly rozpuštěny, nezasedaly, nebo jim skončilo volební období.⁴⁰

K tomuto druhu imunity se tehdejší odborníci vyjadřovali kriticky, když uváděli, že se vynutí z trestního stíhání vztahuje na jakékoliv stíhání, tedy jak na delikty nejtěžší, tak i nejlehčí. Dále je kritizováno odejmutí souhlasu sn movny se stíháním, které má za následek trvalé zastavení stíhání pro daný delikt a nejen pro dobu zasedání, jako to bylo upraveno v ústavách například Francie, Belgie nebo Německa. Za nadstandardní privilegium je považováno i to, že v případě, že je poslanec při páčání trestného činu dopaden, není samozřejmě vyloučen z výkonu imunity, ale pro propuštění provinilce z vazby stačí i pouhá nevinost sn movny.⁴¹

Převodním smyslem imunity pro neúřední činy v anglickém parlamentu byl zájem společnosti na tom, aby zvolený člen parlamentu byl zasedání přítomen a mohl své voliče zastupovat.

Krejčí vcelku trefně argumentuje proti názoru, že „...je důležitá a v zájmu poslancova voličstva, aby byl poslanec nepřetržit ve sn movn , že tato důležitost se velice přece uje a přehání, nebo v též zájem lidu spočívá v tom, aby poslanec, který se hrubě provinil proti obanským povinnostem, byl potrestán, a to třeba i na svobodu.“⁴²

Nezajímavým není ani judikát Nevyššího soudu sp. zn. Zm I 1093/35, který se zabíral vzdáním se poslanecké imunity samotným poslancem. Jednalo se o situaci, kdy se poslanec dopustil pěstupu a přislušný úřad nežádal vydání poslance ke stíhání. V době, kdy byla poslanecká sn movna rozpuštěna, bylo nařízeno proti poslanci hlavní přelíčení pro pěstupek a tento byl uznán vinným a byl mu vyměřen trest. V průběhu řízení byl ovšem poslanec znovu

předpokládaným v ustanovení . 27 odst. 1, odst. 2 Ústavy.“ Usnesení o zahájení trestního stíhání proti Petru Nečasovi nelze získat, nebo zákon o svobodném přístupu k informacím . 106/1999 Sb. v § 11 odst. 4 písm. a) konstatuje, že povinný subjekt informace o trestním řízení neposkytl. Lze se domnívat, že jde o stejný skutek, avšak jednou jde o imunitou chráněné jednání a podruhé nejde. Nejvyšší soud, zdá se, rozhodl, dvakrát v režimu „jak se car vyspal.“

⁴⁰ Zákon 121/1920 Sb. zák. a na . ze dne 29. 2. 1920, kterým se uvozuje ústavní listina československé republiky

⁴¹ Weyr, F., Soustava československého práva státního, Praha, 1924, str. 149

⁴² Krejčí, J., Poslanecká imunita u nás i v cizině, Parlament I., str. 432

zvolen a své poslanecké imunity se vzdal, aby byl tento případ vyřešen a v c soudn projednána.

Nejvyšší soud rozhodování soud nižšího stupně o vině a trestu posoudil jako porušení zákona, nebo Ústavní listina 1920 v § 24 požaduje souhlas s vydáním poslance ke stíhání. Vyložil, že „...*imunita není subjektivním právem členů Národního shromáždění, jehož by se mohl plně vzdát, nýbrž je výsadou, pro kterou z důvodů veřejného práva ústavou samé poslanecké sněmovny, resp. senátu Národního shromáždění.*“⁴³

Přikláním spíše k názoru Krejčíka a Weyra, kteří se shodují na neobvykle širokém pojetí výsady imunity, které má být takto zneužíváno. Potažmo, pokud i Nejvyšší soud svým rozhodnutím zdůraznil nemožnost vzdání se této výsady. A to přesto, že by snad někdo zvolený sněmovnou cítil morální nutnost se takto zachovat. Bráno do až do absurdna by takovému poslanci zřejmě nezbylo než aktivně žádat sněmovnu o udělení souhlasu s jeho vydáním ke stíhání, případně v příštím volebním období nekandidovat, nebo by mohl být znovu zvolen. Dovedu si představit situace, kdy dotčený poslanec žádal o udělení souhlasu s vydáním ke stíhání, nebo byl přesvědčen, že se něčeho nedopustil. Touto cestou mohl přelit křivému obvinění a dosáhnout tak své spravedlnosti, že soudy podezřelého poslance o číste. V opačném případě se nad dotčeným mohl vznášet otazník, zda je či není vinen.

V neprospěch judikovaného názoru Nejvyššího soudu, který prohlásil imunitu za výsadu pro kterou veřejným právem samotné poslanecké sněmovny, nahrává fakt, že sama Ústavní listina 1920 hovoří o tom, že pokud sněmovna odepře souhlas, je stíhání navždy vyloučeno. Domnívám se, že nelze ani pomyslet na to, že v tomto případě by se mělo jednat o privilegium samotného parlamentu jako instituce. Výhoda připízaná ústavodárcem zde jednoznačně svádí konkrétnímu poslanci, a to navždy, do budoucna, kdy už poslancem vůbec být nemusí. Podotýkám znovu, že sněmovna podle tohoto ustanovení odpírá souhlas s vydáním poslance k trestnímu nebo disciplinárnímu stíhání pro neúřední činy. Bez znalosti poměrů v parlamentu v období 20. a 30. let si troufám vyslovit názor, že - tak jako v dnešní době - i tenkrát panoval mezi poslanci cit pro vzájemné pochopení.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu Zm I 1093/35

Závěr

Poslanecká imunita představuje určité privilegium, a koliv její smysl p vodn spo íval v ochran len parlament . Dílem je právem považována za výsadu samotné instituce parlamentu, dílem za výsadu len parlamentu. Cílem práce nebylo p ímé srovnání sou asného ú inného zn ní Ústavy eské republiky a prvorepublikového p edpisu. Vzhledem k v domí, že ješt do nedávna byla úprava obou dokument podobná a s p íhlédnutím k popularit rozhodnutí Nejvyššího soudu z posledních dvou let, nebylo možné se komparaci vyhnout.

Stávající úpravu se poda ilo Poslanecké sn movn zm nit teprve v lo ském roce. Poslanecká imunita týkající se nepostižitelnosti lena Parlamentu eské republiky za neú ední iny byla omezena pouze na dobu trvání mandátu. Nutno dodat, že tolikrát propíraná zm na lánku 27 sou asné Ústavy neprob hla jednohlasn .

A už se jedná o imunitu za iny ú ední, které se týkají výrok p i jednání pléna Národního shromážd ní, i imunitu za iny neú ední mimo p du⁴⁴ Národního shromážd ní p íkláním se spíše k názoru (avšak nikoliv absolutn), že poslanecká imunita m la pravý význam a smysl v dobách absolutistického panovníka. Panovníka, který v zájmu svého neomezeného panování, byl schopen u init cokoliv proto, aby omezován nebyl.

Pokud jde o hmotnou exempci (imunita za ú ední iny), zachoval se ve dvacátých a t icátých letech prastarý duch institutu. Zástupce lidu by nem l být trestán za projevování svého názoru p i prosazování svých politických zájm , pokud je prosazuje v zájmu toho, koho reprezentuje. Otázku toho, co tento zájem p edstavuje, ponechávám stranou. Rozvoln ý výklad pojmu , co ješt výrokem je a zda byl u in n na míst , které poskytuje ochranu lena zákonodárného sboru, považují za krajn nebezpečnou.⁴⁵ Domnívám se, že vzhledem ke zmín nému

⁴⁴ Termín „p da Poslanecké sn movny“ používá Nejvyšší soud v p ípadu Bárta i Tlucho a spol. Uvádí, že poslanec je chrán n práv na p d Poslanecké sn movny a jejích orgánech a nikoliv jinde. P dou Poslanecké sn movny jsou budovy uvedené v Zákon . 59/1996 Sb. o sídle Parlamentu. P edpokládám, že dojde-li k jednání, které by mohlo být ozna eno jako trestný in p i společném jednání obou komor - například ve Vladislavském sále, nebo Špan lském sále Pražského hradu - bude se konat na p d Parlamentu.

⁴⁵ Poslanecké sn movn byl p edložen návrh skupiny poslanc na schválení zákona, kterým se m ní zákon . 90/1995 Sb., o jednacím ádu Poslanecké sn movny, sn movní tisk . 26/0. Zákon má za cíl p ísp t k transparentnosti legislativního procesu. Co považují za zajímavé, je zavád ní ve ejnosti jednání výbor a komisí. Návrh explicitn po ítá s úpravou jednotlivých zn ní §§ výslovn u komisí a výbor . Ale v obecné ásti d vodové zprávy v bodu 3 hovo í o principiální ve ejnosti jednání všech orgán Poslanecké sn movny. Jak Nejvyšší soud oz ejmil, mezi orgány pat í i poslanecký klub, otevírá se teoretická možnost (p i zachování extenzivního výkladu) nahlédnout pod pokli ku jednání poslaneckých klub ?

problému morálky není dobré přehlížet, že i zde docházelo a dochází ke zneužívání poskytované ochrany.

Během doby, která ve vývoji institutu poslanecké imunity uplynula, se společnost od hlavního cíle zajistit přítomnost člena parlamentu při zasedání, dostala až posuzování morálního kreditu zvolených zástupců. A právě široký výklad,⁴⁶ jenž byl v poslední době uplatňován, příliš nenahrává ve prospěch snahy o zlepšení politické slušnosti. Naopak došlo, podle mého názoru, k příliš benevolentnímu posuzování chování poslanců, označeného jako projevy. Výklad poslanecké imunity (a už hmotné exempce, nebo procesní imunity) by neměl být příliš extenzivní, nejen proto, že jde o faktickou nerovnost mezi oběma státy, ale také proto, že se nelze spolehnout na to, že tento institut nebude zneužíván ve prospěch toho kterého poslance.⁴⁷ Určitě není v zájmu demokratické společnosti bránit poslancům ve svobodném projevu svých názorů a rovněž není cílem restriktivnějšího výkladu, na kterých ustanovení vystavovat poslance nebezpečí trestního stíhání. Na druhou stranu, je-li argumentováno, že ve své politice je často zneužívána hrozba trestního stíhání jako prostředek politického boje proti politickým rivalům, je potřeba si položit otázku, kam až se politika jako nástroj k prosazování zájmů jedince či skupin dostala a zda nejsou na které osoby chráněny až příliš ve srovnání s ostatními členy společnosti.

V uvedených příkladech, které se odehrály před téměř stolety, jsem se snažila dokázat, že poslanecká imunita byla problematická i v dobách, ve kterých etika nebyla pouhým prázdným slovem. V citovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu jsem našla pasáže, které se slušným chováním neměly, co dohánějí. Nezajímavý není ani závěr Nejvyššího soudu, že použitím kárných prostředků předsedou Poslanecké sněmovny proti provinivšímu se poslanci nevylučuje, aby přesto nebyl k tomu ještě i trestní stíhán. Plně s tímto názorem souhlasím.

Národní shromáždění, potažmo imunitní výbor jen v roce 1919 jednal o vydání svého člena více než desetkrát. Až na pár výjimek, kdy poslanci sami požádali o vydání k trestnímu

Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=26&CT1=0>

⁴⁶ Zaujal mě rovněž názor J. Wintra ve Wintr, J., Česká parlamentní kultura. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010, str. 38, kde poznamenává, že pravidla jednání parlamentu, jakožto vysoce konfliktního prostředí, by neměla být vykládána pomocí hledání smyslu a účelů normy. Mají být podrobná a jasná. Opětovně si dovoluji vrátit se k problému poslaneckých klubů - Jednací řády zcela jasně poslanecké kluby mezi orgány neadí.

⁴⁷ srov. Kudrna, J., K rozšíření rozsahu poslanecké imunity. Právní rozhledy, 2013, č. 4, str. 131 an. J. Kudrna spatřuje správnost rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tcu 135/2012 v tom, že se Nejvyšší soud vypořádal s oddělením jednotlivých druhů imunit. „V případě přímé garance svobody projevu a rozhodování je třeba postupovat zásadně odlišně, než v případě procesní ochrany před případným trestním stíháním.“

stíhání, doporučil imunitní výbor Senátu Národního shromáždění nevydávat. I přesto, že se jednalo o žádosti o vydání ke stíhání pro pěstunské, jsem toho názoru, že je to projednávání nutné. Jde-li o tak zvanou imunitu úřední, jsem přesvědčená o tom, že jen Senát ukáže, zda pouhé omezení po dobu výkonu poslaneckého mandátu bude zřejmě dostačující. Není náhodou, že tento druh imunity byl často kritizován i za „první republiky“. Konec konců je vidět, že udělení souhlasu s vydáním poslance k trestnímu stíhání, nebo uplynutí doby trvání mandátu nemusí pro poslance ještě znamenat, že bude trestně právně odpovědný. Ještě pořád existuje možnost, že soud shledá jeho jednání jako jednání chráněné imunitou úřední, a tedy jednání, které je postižitelné pouze v rámci disciplinární pravomoci dané komory parlamentu.

Seznam literatury:

- Grónský, J., Komentované dokumenty k ústavním d jinám eskoslovenska, I. díl 1914 – 1945, 1. vydání Praha: Karolinum, 2005
- Krej í, J., Poslanecká imunita u nás i v cizin , Parlament I.
- Kudrna, J., K rozší ení rozsahu poslanecké imunity. Právní rozhledy, 2013, . 4
- Kuklík, J., Seltenreich, R., D jiny angloamerického práva. 2. vydání, Praha: Leges, 2011
- Kysela, J., Glosa k výkladu l. 27 Ústavy Nejvyšším soudem, Státní zastupitelství, 5/2013
- Kysela, J., K úvaze o rozší ení rozsahu poslanecké imunity. Parlamentní privilegia, rovnost p ed zákonem a role soud , Právní rozhledy, 11/2013
- Malý, K. a kol., D jiny eského a eskoslovenského práva do roku 1945, 3. p eracované vyd., Praha: Linde, 2003
- Pavlí ek V. a kolektiv, Ústavní právo a státov da, II. díl: Ústavní právo eské republiky. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011
- Peška, Z., Ústava a zákony s ní souvislé, II. Díl, Praha: eskoslovenský kompas, 1935
- Rattinger, B., Nástin ústavního vývoje p edmnichovské republik. 1. vydání. Praha: Rudé právo, 1954. Vysoká stranická škola p i ÚV KS
- Weyr, F., Imunita, Slovník ve ejného práva eskoslovenského, Sv. II. Brno 1932
- Weyr, F., Soustava eskoslovenského práva státního, Praha, 1924
- Wintr, J., eská parlamentní kultura. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010

Internetové zdroje:

http://avalon.law.yale.edu/17th_century/england.asp

<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/007schuz/s007002.htm>

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=26&CT1=0>